

Конституційний Суд України
01033 м. Київ, вул. Жилианська, 14

Суб'єкт права на конституційне подання
45 народних депутатів України

Уповноважені представники
суб'єкта права на конституційне подання

Рахманін Сергій Іванович
народний депутат України
(посвідчення № 216)
вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008,
адреса електронної пошти:
rakhmanin@rada.gov.ua

Конституційне подання
про визнання неконституційною Постанови Верховної Ради України
«Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки України» від 17
грудня 2020 року № 1119-ІХ

Суб'єкт права на конституційне подання – 45 народних депутатів України – користуючись правом, закріпленим у статті 150 Конституції України (офіційне видання акта – «Відомості Верховної Ради України» № 30, ст. 141 від 23.07.1996), звертається до Конституційного Суду України з клопотанням про визнання неконституційною Постанови Верховної Ради України «Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки України» № 1119-ІХ від 17.12.2020 (офіційне видання акта – «Голос України» №236 від 19.12.2020) (далі – Постанова №1119).

Підставою для перевірки Постанови № 1119 на відповідність Конституції України є порушення встановленої Конституцією України процедури її ухвалення, а саме порушення положень частини другої статті 6, частини першої, другої статті 8, частини другої статті 19, частин другої та третьої статті 84, пункту 12 частини першої статті 85, статті 91, частини четвертої статті 114 Конституції України, зокрема у зв'язку з неособистим голосуванням народного депутата України, яке мало наслідком досягнення мінімально необхідної кількості голосів народних депутатів України для прийняття акта.

17.12.2020 Верховною Радою України було прийнято Постанову №1119, якою Шкарлета С.М. було призначено Міністром освіти і науки України. За таке рішення проголосувало 226 народних депутатів України, що є мінімально необхідною кількістю голосів для того, щоб акт вважався прийнятим. Водночас, під час процедури голосування за Постанову №1119 були зафіксовані факти порушення вимог щодо особистого голосування, а саме – голосування одних народних депутатів України замість інших. Цей факт підтверджується відеозаписами з камер, розташованих у залі пленарних засідань Верховної Ради України. Таким чином, неособисте голосування народних депутатів України в порушення конституційної процедури мало наслідком прийняття Постанови №1119, яка б вважалась не прийнятою у випадку, якби вказане порушення не відбулось, оскільки в такому випадку ця постанова не набрала б необхідної кількості голосів, визначеної Конституцією України.

Частиною першою статті 152 Конституції України передбачено, що закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними, якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Відповідно до вимог частини третьої статті 51 Закону України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII від 13.06.2017 року (офіційне видання акта – «Відомості Верховної Ради» № 35, ст. 376 від 01.09.2017) наводимо правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності Постанови №1119.

1. Прийняття Постанови №1119 відбулось у спосіб, що порушує вимоги частини третьої статті 84 Конституції України

Відповідно до частини третьої статті 84 Конституції України голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто.

Конституційний Суд України у Рішенні № 11-рп/98 від 07.06.1998 в абзаці третьому пункту 2 мотивувальної частини навів таку правову позицію:

«Аналіз положення частини третьої статті 84 Конституції України дає підстави для висновку, що особисте голосування народного депутата України на засіданнях Верховної Ради України означає його безпосереднє волевиявлення незалежно від способу голосування. В Конституції України відсутні положення, які надавали б право народному депутату України голосувати за іншого народного депутата України на засіданнях Верховної Ради України. Таке право суперечило б природі представницького мандата народного депутата України, закріпленого в Конституції України».

Схожу позицію висловлено Конституційним Судом України й у абзаці дванадцятому пункту 2 мотивувальної частини Рішенні № 2-р/2018 від 28.02.2018:

«Особисте голосування народного депутата України означає його безпосереднє волевиявлення з питань, які розглядаються парламентом. Незалежно від способу ухвалення рішень парламентом особисте голосування народного депутата України передбачає його особисту участь у процесі голосування та дотримання ним встановлених Конституцією України вимог щодо розпорядження народним депутатом України лише своїм правом голосу, заборони його делегувати, а також заборони примусу до передачі цього права. Недотримання вказаних вимог суперечить природі представницького мандата народного депутата України, який є представником Українського народу у Верховній Раді України, і принципу рівності статусу народних депутатів України».

Наведена конституційна норма знайшла свою деталізацію в Законі України «Про Регламент Верховної Ради України» № 1861-VI від 10.02.2010 (офіційне видання акта – «Голос України» № 28 від 17.02.2010). Так, згідно з частиною третьою статті 47 Регламенту Верховної Ради України голосування здійснюється народним депутатом особисто за допомогою електронної системи шляхом голосування «за», «проти» або «утримався» в залі засідань Верховної Ради або у визначеному для таємного голосування місці біля залу для пленарних засідань. Апарат Верховної Ради забезпечує відеофіксацію голосування народними депутатами під час пленарних засідань Верховної Ради. У разі виявлення на

пленарному засіданні народним депутатом факту порушення вимог щодо особистого голосування шляхом голосування замість іншого народного депутата розгляд питання порядку денного на його вимогу зупиняється. Головуючий на пленарному засіданні встановлює присутність відповідного народного депутата у залі засідань Верховної Ради, а в разі його відсутності повідомляє Верховну Раду про виявлений факт порушення вимог щодо особистого голосування і доручає Лічильній комісії вилучити картку такого народного депутата та передати її головуючому на пленарному засіданні і проводить повторне голосування щодо пропозиції, яка ставилася на голосування останньою. Після проведення повторного голосування головуючий надає доручення Апарату Верховної Ради невідкладно підготувати повідомлення про виявлене порушення народним депутатом вимог щодо особистого голосування. Таке повідомлення разом із протоколом, стенограмою відповідного пленарного засідання, а також його відеозаписом після його підготовки надається Голові Верховної Ради для направлення до Державного бюро розслідувань.

За приписами частин третьої та четвертої статті 48 Регламенту Верховної Ради України у разі порушення встановленої цим Регламентом процедури при розгляді й голосуванні проекту закону, постанови, іншого акта Верховної Ради України народний депутат, інший суб'єкт права законодавчої ініціативи чи його представник можуть звернутися до головуючого на пленарному засіданні із заявою про порушення Регламенту при розгляді й голосуванні питання. Головуючий на пленарному засіданні повинен невідкладно вжити заходів для усунення порушень Регламенту, які виникли при розгляді й голосуванні питання, або у разі виникнення перешкод, які могли вплинути на результати голосування під час його проведення, провести за рішенням Верховної Ради України повторне голосування без обговорення.

Таким чином, Регламент Верховної Ради України передбачає процедуру, дотримання якої дозволяє усунути негативні наслідки, спричинені неособистим голосуванням народного депутата України. Проте у випадку з прийняттям Постанови №1119 її дотримано не було.

Так, на пленарному засіданні парламенту 17.12.2020 під час розгляду й голосування Постанови №1119 народні депутати України заявляли Голові Верховної Ради України Разумкову Д.О. про порушення процедури прийняття рішення внаслідок неособистого голосування окремими народними депутатами, що вплинуло на результати голосування. Однак головуючим на пленарному засіданні не було вжито передбачених Регламентом заходів задля забезпечення дотримання вимог законодавства щодо персонального голосування народних депутатів. Наведене твердження підтверджується стенограмою пленарного засідання Верховної Ради України від 17.12.2020.

Згідно з частиною п'ятою статті 48 Регламенту у разі, якщо головуючий на пленарному засіданні залишив заяву без розгляду, народний депутат, інший суб'єкт права законодавчої ініціативи протягом двох робочих днів подає Голові Верховної Ради України відповідну заяву. Одночасно народний депутат, інший суб'єкт права законодавчої ініціативи вносить проект постанови Верховної Ради України про скасування рішення Верховної Ради України про прийняття закону, постанови чи іншого акта Верховної Ради України в цілому (частина шоста статті 48 Регламенту).

Ураховуючи зазначені положення Регламенту, народними депутатами України – членами депутатської фракції Політичної Партії «ГОЛОС» було надіслано Голові Верховної Ради України заяву про усунення порушень вимог Регламенту Верховної Ради України, допущених під час прийняття Постанови №1119. Попри це, Голова Верховної

Ради України, знаючи, що від народних депутатів України надходили заяви про порушення порядку голосування, цього ж дня підписав Постанову №1119.

Одночасно з вказаним 17.12.2020 народними депутатами України – членами депутатської фракції Політичної Партії «ГОЛОС» і членами депутатської фракції Політичної Партії «ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ» було внесено проект постанови Верховної Ради України «Про скасування рішення Верховної Ради України від 17.12.2020 про прийняття Постанови «Про призначення Шкарлета Сергія Миколайовича Міністром освіти і науки України», проте в реєстрації даного проекту було відмовлено Апаратом Верховної Ради України на підставі частини першої статті 48 Регламенту, якою визначено, що рішення Верховної Ради України можуть бути скасовані Верховною Радою України до підписання відповідного акта Верховної Ради України Головою Верховної Ради України.

24.12.2020 року відбулося засідання Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України у форматі відео конференції, на якому члени Комітету відмовилися розглядати матеріали, що доводять факти неособистого голосування народних депутатів України на пленарному засіданні парламенту 17.12.2020 під час прийняття Постанови №1119.

Отже, викладені фактичні обставини засвідчують, що при прийнятті Постанови №1119 відбулись випадки неособистого голосування народними депутатами України, а Верховною Радою України та її Головою не було дотримано вимог Регламенту щодо вжиття необхідних заходів задля усунення порушення процедури прийняття рішення, що вплинуло на результати голосування, внаслідок чого порушено частину другу статті 6, частину другу статті 19 Конституції України.

2. Прийняття Постанови №1119 порушує вимоги статті 91 Конституції України

Відповідно до статті 91 Конституції України Верховна Рада України приймає закони, постанови та інші акти **більшістю від її конституційного складу**, крім випадків, передбачених цією Конституцією. Рішення Верховної Ради України приймаються виключно на її пленарних засіданнях шляхом голосування (частина друга статті 84 Конституції України).

Випадки неособистого голосування депутатами Верховної Ради України неодноразово мали місце в минулому. Проте саме у випадку прийняття Постанови №1119 неособисте голосування навіть одного народного депутата мало наслідком прийняття рішення парламентом з порушенням вимог статті 91 Конституції України, оскільки за Постанову №1119 проголосувало рівно 226 народних депутати України. До цих 226 голосів на підтримку Постанови №1119 було зараховано голоси народних депутатів, які особисто не брали участі у цьому голосуванні.

Відповідно до статті 75 Конституції України Верховна Рада України – це єдиний орган законодавчої влади в Україні. Як орган державної влади Верховна Рада України є колегіальним органом, який складають чотириста п'ятдесят народних депутатів України. *Повноваження Верховної Ради України реалізуються спільною діяльністю народних депутатів України на засіданнях Верховної Ради України під час її сесій* (абзац третій пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України № 17-рп/2002 від 17.10.2002 року).

Конституційний Суд України неодноразово вказував у своїх рішеннях, що прийняття рішень Верховною Радою України здійснюється виключно на її пленарних засіданнях і являє собою процес формування та вираження волі парламенту України. Рішення Верховної Ради України є результатом її волевиявлення і ухвалюються на колегіальній основі. Волевиявлення Верховної Ради України з питань, віднесених до її відання, реалізується шляхом голосування народних депутатів України (абзац другий пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України № 16-рп/2003 від 14.10.2003).

У зв'язку з вищевказаним варто звернути увагу на юридичну позицію Конституційного Суду України, висловлену в Рішенні № 20-рп/2010 від 30.09.2010, відповідно до якої «дотримання встановленої Конституцією України процедури розгляду, ухвалення та набрання чинності законами є однією з умов легітимності законодавчого процесу».

Виходячи з процитованої позиції органу конституційної юрисдикції процес ухвалення Постанови №1119 відбувся з порушенням встановленої Конституцією України процедури, тобто був нелегітимним. Кількість голосів народних депутатів України, які дійсно були віддані на підтримку Постанови №1119, не досягає більшості від конституційного складу Верховної Ради України. Таким чином, з точки зору Конституції України Постанова №1119 не може вважатися прийнятою Верховною Радою України як колегіальним органом та такою, що виражає волю парламенту України.

3. Прийняття Постанови №1119 має наслідком порушення положень частини другої статті 6, частини першої, другої статті 8, частини другої статті 19 Конституції України

Відповідно до статті 1 Конституції України Україна є демократичною, правовою державою. В Україні визнається і діє принцип верховенства права (стаття 8 Конституції України), а державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (стаття 6 Конституції України). Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8 Конституції України).

Згідно з частиною другою статті 19 Основного Закону України органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до юридичної позиції Конституційного Суду України діяльність правотворчих і правозастосовчих органів держави має здійснюватися за принципом верховенства права і прямої дії норм Конституції України, а повноваження – у встановлених Основним Законом України межах і відповідно до законів (абзац другий пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005).

Таким чином, прийняття Верховною Радою України постанови, за яку не голосувало більшість конституційного складу Верховної Ради України, є порушенням конституційного зобов'язання парламенту діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, який передбачено Конституцією та законами України, що порушує принципи законності та верховенства права.

4. Щодо визнання провадження за конституційним поданням невідкладним

Суб'єкт права на конституційне подання вважає, що конституційне провадження за цим конституційним поданням має бути визнано невідкладним відповідно до пункту 3 частини третьої статті 75 Закону України «Про Конституційний Суд України», оскільки порушене у конституційному поданні питання має особливе суспільне значення та потребує невідкладного здійснення Конституційним Судом України заходів конституційного контролю з його вирішення.

Нелегітимне обрання та перебування Шкарлета С.М на посаді Міністра освіти і науки України та у складі Кабінету Міністрів України зумовлює значні негативні наслідки як для вітчизняної освіти та науки, так і для держави та суспільства загалом.

За таких обставин Міністерство освіти і науки України як центральний орган виконавчої влади не може забезпечити формування та реалізацію державної політики у сферах освіти і науки, наукової, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, а також забезпечити формування та реалізацію державної політики у сфері здійснення державного нагляду (контролю) за діяльністю закладів освіти, підприємств, установ та організацій, які надають послуги у сфері освіти або провадять іншу діяльність, пов'язану з наданням таких послуг, незалежно від їх підпорядкування і форми власності.

Крім того, перебування Шкарлета С.М. у складі Кабінету Міністрів України ставить під сумнів легітимність діяльності вищого органу у системі органів виконавчої влади.

Таким чином, Постанову №1119 слід визнати неконституційною повністю, оскільки в результаті недотримання народними депутатами України вимог частин другої та третьої статті 84 Основного Закону України була порушена встановлена Конституцією України процедура її ухвалення, зокрема конституційний припис про те, що голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється народним депутатом України особисто. Це також має наслідком порушення Верховною Радою України положень частини другої статті 6, частини другої статті 19, частин першої та другої статті 8 і статті 91 Конституції України.

Ураховуючи викладене, керуючись приписом частини першої статті 152 Конституції України, вважаємо, що Постанову №1119 має бути визнано неконституційною у зв'язку з порушенням встановленої Конституцією України процедури її ухвалення.

Зважаючи на зазначене та на підставі статей 8, 147, 150, 152 Конституції України, керуючись статтями 7, 8, 50, 51, 52, 70, 75 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

просимо:

1. Відкрити конституційне провадження за цим конституційним поданням.
2. Визнати неконституційною Постанову Верховної Ради України «Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки України» № 1119-IX від 17.12.2020 повністю у зв'язку з порушенням встановленої Конституцією України процедури її прийняття.

3. Визнати конституційне провадження за цим конституційним поданням невідкладним відповідно до пункту 3 частини третьої статті 75 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Додаток до конституційного подання про визнання неконституційною Постанови Верховної Ради України «Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки України» від 17 грудня 2020 року № 1119-IX (список народних депутатів України, які підписали конституційне подання) – на 3 арк.;

2. Витяг із Конституції України 28 червня 1996 року 254к/96-ВР – на ___ арк.;

3. Витяг із Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року № 2136-VIII – на ___ арк.;

4. Відеозаписи з камер, розташованих у залі пленарних засідань Верховної Ради України від 17.12.2020;

5. Копія заяви про усунення порушень вимог Регламенту Верховної Ради України, допущених під час прийняття Постанови Верховної Ради України «Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки України» від 17 грудня 2020 року № 1119-IX – на ___ арк.;

6. Копія проекту постанови Верховної Ради України «Про скасування рішення Верховної Ради України від 17.12.2020 про прийняття Постанови «Про призначення Шкарлета Сергія Миколайовича міністром освіти і науки України» – на ___ арк.;

7. Витяг із стенограми пленарних засідань Верховної Ради України від 17.12.2020 року – на ___ арк.;

8. Витяг із стенограми пленарних засідань Верховної Ради України від 18.12.2020 року – на ___ арк.;

9. Рішення Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005 – на ___ арк.;

10. Рішення Конституційного Суду України від 17 жовтня 2002 року № 17-рп/2002 – на ___ арк.;

11. Рішення Конституційного Суду України від 14 жовтня 2003 року № 16-рп/2003 – на ___ арк.;

12. Рішення Конституційного Суду України від 7 липня 1998 року № 11-рп/98 – на ___ арк.;

13. Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2010 року № 20-рп/2010 – на ___ арк.;

14. Рішення Конституційного Суду України від 7 липня 2009 року № 17-рп/2009 – на ___ арк.;

15. Рішення Конституційного Суду України від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018 – на ___ арк.;

**Додаток до конституційного подання про визнання
неконституційною Постанови Верховної Ради України
«Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки
України» від 17 грудня 2020 року № 1119-IX**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	№ посвідчення	Підпис
1.	Совицк З. Р.	223	
2.	Костенко Р. В.	221	
3.	Мисурев А. А.	212	
4.	Рахманов С. І.	216	
5.	Цадаць В. В.	218	
6.	МАКАРОВ	214	
7.	ОСАДЧУК А. П.	220	
8.	Юрчишин С. Р.	~~215~~	
9.	С. Русинська	318	
10.	Бордовська С. А.	212	
11.	Терещук З. В.	188	
12.	Гавриш Р. Р.	203	
13.	Федина С. Р.	190	
14.	Бондар М. І.	320	
15.	Кречетовський	317	
16.	Норосенко Петро О.	186	
17.	Герасимів А. В.	196	
18.	Титов А.	193	
19.	Величкович М. Р.	204	

**Додаток до конституційного подання про визнання
неконституційною Постанови Верховної Ради України
«Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки
України» від 17 грудня 2020 року № 1119-IX**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	№ посвідчення	Підпис
20.	Фроїз Франц Євгенівич	198	
21.	Гондо Марія Миколаївна	108	
22.	Железний Руслан Петрович	206	
23.	Тарудей Андрій Володимирович	187	
24.	Др'єв Володимир Ігоревич	202	
25.	Кудів Євген Миколайович	142	
26.	Дзємілев М.	191	
27.	Клименко-Шемезаєва Ч.О.	195	
28.	Забродський М.В.	189	
29.	Сивотка О.А.	194	
30.	Локучанович Н.Я.	326	
31.	Степан В.П.	201	
32.	Гончаренко О.О.	338	
33.	Лозинський Р.М.	222	
34.	Василенко Л.В.	234	
35.	Ушнікова О.О.	213	
36.	Шкарлет А.В.	183	
37.	Римченко Ю.А.	210	
38.	Шкарлет С.М.	437	

**Додаток до конституційного подання про визнання
неконституційною Постанови Верховної Ради України
«Про призначення Шкарлета С.М. Міністром освіти і науки
України» від 17 грудня 2020 року № 1119-IX**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	№ посвідчення	Підпис
39.	Савчук О.В.	2891	
40.	Гурієв І.Н.	274	
41.	Сиврахов М.В.	207	
42.	Сидоренко С.О.	205	
43.	Стефанчук І.А.	218	
44.	Світличка Ю.О.	434	
45.	Дуринь Ж.О.	211	
46.	Піпа Н.Р.	316	
47.			
48.			
49.			
50.			
51.			
52.			
53.			
54.			
55.			
56.			
57.			